

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "!!5Skolsk hldka. Zakrzal vtve na stromu lidovho kolstv..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.108

Data wydania oryginału

1911

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Školská hlídka.

Zakrsalé větve na stromu lidového školství.

Staří myslitelé socialističtí se zálibou se obírali otázkou manželství a výchovy dětí, jež dnes jsou — pozorně sledovány — úžasné nedokonalé. Mnozí vycházeli z nesnázi rodinné výchovy tak, že navrhovali, aby veškeru výchovu dětí převzal stát, ovšem stát příští, socialistický. Hluboko-li se zamyslíme do krajně nepříznivých poměrů nejnižších proletářů, kteří jsou tak ujařmeni prací, že nemohou ani na krátko ve svém životě povznést se k lidovějšímu životu, kteří poměry nuceni jsou žít podivným životem, vždycky shledáme, že jest nemožno, aby několik dětí bylo řádně vyživováno a vychováváno v jediné světnici, ze skrovného výdělku, bez otcovské a často i materské péče — a projdeme-li několik příbytků, v nichž musí trávit dělníci zemědělství nebo průmysloví, snadno se také rozhodneme, že stát, společnost měla by děti z tohoto života bez úsměvu, slunce a vzduchu vyvést a jejich výchovu převzít. Zatím však — jest to jen vychovatelským snem...

Ale nejsme přece jen tak daleko vzdáleni tomuto postátnění výchovy, řekneme zatím ovšem jen zřejmému výchovy, se společností. Pomalu se přikročí k tomu, že starost o jistou část mládeže bere na sebe společnost, země a stát. Jde při tom o děti nějakým způsobem vadné — nejen však o slepce, němce a pod., ale i o děti třeba jinak zdravé, avšak neschopné duševně, jimž říkáme slabomyslné, o děti málo schopné, o děti choravého vývoje tělesného, o děti padoucníci stížené, o děti mravně ohrožené, o děti opuštěné, osiřelé, týrané a i mravně již zpuště. Děti slabomyslné, tělesně vadné, mravně ohrožené neb jinak trpící jsou dosud ve většině školy obecných škol. Jsou tu mezi ostatní mládeží, a již nemohou ku předu, nemohouce chápati výkladů učitelových, přizpůsobených žákům normálním, zůstávají duševně nevyvinuté, až se z nich stanou v našich třídách blupáckové, opakující třídy a sloužící ostatním dětem za terč posměchu, jestli ovšem nenastane horší možnost — totiž nevyvinou-li se nízké vlastnosti, činnosti z člověka vášnivce a bezohledného aurovce. To jsou pak ti žáci, na něž obyčejně přicházejí do škol žaloby, že tam a tam dítě poranilo, bolátka vybralo, stromky poškodilo a pod., za což bývají trestáni, ne-li jinak, tedy aspoň špatnou známkou z mravního chování, takže odcházejí do života jako lidé mravně méněcenní nebo i nemravní. A přece vina není v nich a vina není také ve škole. Učitelé dnešní obecné školy, pracující pravidlem s přeplněnými třídami, nemohou konati řádně svůj úřad ani u mládeže normální; což teprve u těch, kteří potřebují zvláštního ošetřování, zvláštní pozornosti, zvláštní péče. Neboť i děti slabomyslné, i děti mravně porušené mohou být vychovány tak, aby se mohly ve světě pohybovat jako jiní lidé, a zejména, aby si mohly vydělávati svůj chléb. Toho docílit lze ovšem jen ve zvláštních školách a třídách, t. zv. pomocných. Bohužel, dnešní společnost křísí a rozvrátí způsobem zlem, jest tu společnost, jak ji známe i odjinud: Nechává a dává bujet zlu — a potom staví pokápnuté vězňovny, káznice... Děti slabomyslných jsou v českých a rakouských a všech zemích tisíce. A pro ně jest dosud v Čechách pomocných tříd dosud jedenáct českých, jedna německá. Na Moravě jsou 2 třídy, ve Slezsku 2 třídy, v Dolních Rakousích 18, v Horních Rakousích 4, v Korutanech 1, v Solnohradsku 1, ve Štyrsku 11 tříd atd., ačkoliv v kruzích školských jest zjištěno, že takovéto pomocné třídy by potřeboval každý okres. Vedle těchto pomocných tříd, jež ve směr zdatné konají svoji práci na výchově slabomyslných dětí, jest v Čechách i ústav pro slabomyslné děti, ve kterém děti jsou nejen vyučovány, ale také opatrovány, živěny, úplně vzaty z rodinného kruhu. Na těchto ústavech, které ovšem jest nutno zřizovat bez jeptíšek na základě světském, nejlépe vidíme, jak společnost přejímá dítě k výchově, chce-li aby jednou bylo uschopneno do společnosti se zase vrátit.

Při zjevu tak rozšířeném, jako jest duševní neb tělesná nedostatečnost mládeže, nutno jest se ptáti po příčině zla. Školské a ústavní výkazy mluví o tom, že dítě bylo těžce nemocno, že utrpělo těžký úraz, že se polekalo, že jest otec alkoholik a pod. Což vše však nejsou kořeny poslední. Máme za to, že muohému z těchto zjevů by se předešlo, kdyby dítě mělo opravdu matku, t. j. matku, jež by se mu mohla věnovati, je ošetřovati a před nehodami chrániti, kdyby mělo otce, aby poznalo jeho lásku a péči, kdyby bylo v čas potřeby řádně lékařsky ošetřováno, dobře vyživováno a lidsky ubytováno — čili kdyby poměry pracovní třídy byly o tolik povzneseny, aby řádná rodina a rodinný život byly možny. Kapitalistická společnost, jež způsobuje tyto stíny pod svými paláci, způsobuje tedy také vadnost mládeže (ve většině případů) a přirozeně má mravní povinnost se zase o odstranění její postarat. A ona tak činí, jenom že ne s doznáním, že odstraňuje následky vlastních vin, nýbrž činí tak s vysazením svého slitování s ubohými trpícími, s vynášením svého soucitu — koná lidumilství, filantropii, věci, jež se na konec topí vždy v nešvarech.

Ačkoliv pro dítě jako pro každého člověka platí, má platiti ve společnosti jen právo, tedy i právo na výchovu zrovna jako právo na práci, přece lze s lidumilnou prací aspoň míčky soubližiti, jestliže ovšem není v ní více škodlivého nežli prospěšného, a jestli nevede svěřenou sobě mládež jinam nežli jest její výchova — jako činí ústavy klášterní.

Mladou a hodnou činnou lidumilnou společností jest t. zv. zemská komise pro ochranu a péči o mládež, jež založila a vydrží v Hradci Králové ústav pro hochy duševně vadné, dává vychovávat děti do řádných rodin, aby nepropadly zkáze v dosavadním prostředí, na výchovu některých dětí přispívá, zřizuje útlek pro školní děti v Hor. Litvínově, zřizuje také ústav pro slabomyslné dívky a útlek pro učně v Praze. A prostředky peněžní? Má své členy, příspěvky a — školské sbírky. Tyto školské sbírky jsou přý na ten čas pro komisi nezbytností, praví její leták. A učitelé sbírky konají — ve většině případů mlčky, však s podivnými myšlenkami. Naskytají se při nich těsné zjevy. Hoch slabomyslný a zanedbaný přináší dvonhalér — učitel zaváhá, někdy přijme, někdy vrátí na tužku, která bude zítra chybět mezi školními potřebami hochovými. Avšak důležitější jest ještě moment mravní. Dítě navádí se konati lidumilnost, dobročinnost, také tato lidumilnost jednou bude požadovat — a zatím jest nutno, aby se děti učily žádati jednou lidských práv. I jinak mnoho jest vadného v těchto sbírkách, přes veškeré výklady nezabráníte, aby děti nepožadovaly doma větších obnosů, majice za to, že se zalíbí učiteli, nebo užívající části k účelům jiným. U malých dětí stačí říci: Kdo můžete, přineste dvonhalér, a ohy považují práci hned za rozkaz, přinášejí dvacetibalere i několik jich z rodin, v nichž není na čtánek, sešit, oděv... Nastává zřejmé nedorozumění. A víme všichni, jak se peníze pro školu vydávají! Ať si koná zemská komise svůj lidumilný úkol — ale tyto školní sbírky pro svoji vadnost měly by být odstraněny. Učitelé, kteří jsou k nim hodné byrokraticky nuceni, jsou postaveni jimi zhusta do situací málo vhodných pro učitele a vychovatele. Kromě toho trpkne v duši, pomyslí-li, že sbírky tyto vynesou za rok 80.000 K (r. 1909), tedy obnos, který by mohl prostým sáhnutím opatřiti jednotlivce-šlechtice, který obyčejně jest filantropickým zřízením postaven v čelo. Snad byla by práce filantropů záslužnější i účinnější, kdyby burcovali svědomí zatvrdlá zlatem, a zejména hleděli přiměti správce veřejných rozpočtů, aby v nich bylo o ochranu mládeže postaráno. Toť jest pěkné pole působnosti. Nechce-li již dnešní společnost, stát nebo země konati svůj lidský úkol, nechť tedy koná úkol na vybudování zakrálých větví lidového školství aspoň v sebeobraně, aby nemusela později stavěti ústavy, zavazující kriminále. My ovšem jsme toho názoru, že socialistický boj o zrovnoprávnění, o přizpůsobení práce a užitku, dočasně o povznesení dělnického života vykoná i na poli výchovy vadné mládeže daleko větší kus práce nežli filantropie.

Občanstvo plzeňské má tedy se bránit nejen Škodovce, ale i Městanskému pivovaru. A vůdcem v té obraně proti vlivu kapitalistických podniků měla by být městská rada plzeňská, která by měla správně rozpoznat, že jde tu o záchranu samosprávy vůbec. Ale toho od dnešních držitelů moci v plzeňské obci nečekejte; ti se spíše spojí se Škodovkou i s Městanským pivovarem proti nespokojenému občanstvu. Lze však doufat, že to by vyvolalo v Plzni takovou bouři, že by ji městští radové nepřekali. Sociální demokraté už by sami se o to postarali.

Agrárnícké praktiky při sčítání lidu. V Chrástu konala se před sčítáním lidu porada starostů ze všech okolních obcí, která měla za úkol poněkud je, jak si mají při sčítání počínati. Jaké pokyny se tu agrárním starostům uděly, vidno jest z toho, jak si představoval sčítání starosta Fryček z Drázdovic. Právověrný tento agrárník chtěl, aby mu občané na papírek napsali jméno a datum narození, že to už sami si na obecním úřadě zapíší do sčítacích archů. Tím by se přirozeně otevírali dveře dokofání švindlu, poněvadž dle pokynů „Venkova“ by si do archů napsali zelení páni, co by chtěli. Je přirozeno, že to vyvolalo odpor u občanstva. Ale starosta má kožené svědomí. Když si k němu jeden náš soudruh došel a žádal vysvětlení, hrubě ho odbyl. Český dělník bude už musít se proti českým agrárníkům bránit právě tak jako proti zúřivým německým nacionálům.

Úmrtí. Ve středu zemřel a v pátek pohřben byl v Bolevci soudr. Josef Korelus, dobrý náš pracovník, který zvláště v organizaci dělnictva cihlářského svědomitě působil. Pohřeb jeho konal se za značné účasti; nad hrobem promluvil poslanec soudr. Haberman. Dělnictvo na Plzeňsku uchová zemělého soudruha ve věčné paměti.

Členové městského divadla v „Pekle“. Sociálně demokratické dělnictvo uvítá ve svém spolkovém domě v sobotu 14. ledna následující členy Městského divadla: paní Benýškovou, paní Brzkovou, p. Benýška a p. Brzku. Umělci ti účinkují při sobotní akademii kraj. vzdělávacího sboru, při níž účinkují též klavírní virtuoska slečna M. Provazníková a virtuos na housle p. Jaroslav Doušek. Lze očekávat, že v sobotu bude v „Pekle“ nabito.

Dopisy.

Z Měslovic. Místní politická organizace koná 15. ledna o 2. hod. odpol. v hostinci Antonína Doležala výroční plenární schůzi, na níž budou voleni noví členové výboru. Jest vaší povinností, byste se každý v určenou hodinu do místnosti dostavil. Schůze bude zahájena přesně ve 2 hodiny. Dále upozorňujeme

zde několik příkladů. U firmy Ignác Dub, továrna na kůže, jest zaměstnáno většinou dělnictvo české, které vesměs přiznalo obcovací jazyk český. Dlužno podotknouti, že firma se chovala ku sčítání zcela nestranně, byla však s této nestranností vyprovokována. Majitel domu Heller, u kterého bydlí jeden dělník této firmy, přiběhl v pondělí v poledne do bytu onoho nájemníka, mrští česky vyplněným archem nájemníka přímo do mísy s obědem, nemoha vzteky ani mluvit, načež se rychle oblékl a pospíchal do továrny přímo k šéfovi p. Dubovi a zde energicky žádal, aby firma dělníka donutila k přiznání obcovací řeči německé. Druhý případ: Majitel domu Kepert přišel k nájemníkovi, takže dělníku to zminěné firmy, vrátil mu česky vyplněný arch a řekl, že telefonoval firmě, která prý mu odpověděla, aby jen nájemníku řekl, že to musí vyplnit a přiznat obcovací jazyk německý. Když nájemník odpověděl, že to jest trestné, odvětil p. Kepert, to nic nedělá, to zaplatí obec. Nevíme, co se s námi ostatními bude dít. — Také ukázka, jak se chovají soudruzi němečtí. Jeden z nich, majitel domu, když český nájemník nechtěl mu podepsat německy již vyplněný arch, po dlouhém přemlouvání mrštíl jím nájemníku pod nohy, říká, že zaopatří jiný arch, ale že se může okamžitě vystěhovat. Jiný opět soudruh, nájemce domu, vyplnil sám pro českého soudruha nájemníka sčítací arch, vepsav do něho obcovací řeč německou a nutil tohoto, aby jej podepsal.

Ze Stachův na Šumavě. Dne 6. ledna t. r. konala se obvodní konference za účasti většiny počtu členů. Jako první bod projednávána byla volba delegátů ku krajské konferenci do Sušice na den 16. ledna tohoto roku. Mladší generace stachovská založila spěvácký sbor, který třikrát týdně koná zkušky a dosti čile pokračuje. Pak jednohlasně protestovalo proti komisi při sčítání lidu, který jako učitel má postaviti za sebe jinou sílu, a ne aby teď děti byly od návštěvy školní zadržovány. Dále vyzval soudr. Mach, aby každý domkář a chalupník, který jde do ciziny, nepřiznával se jako zemědělec, nýbrž jako dělník jdoucí do ciziny. Po delší debatě o místních poměrech schůze skončena.

Z Vokovic. Dne 18. prosince konala se u nás výroční plenární schůze příslušníků strany za dosti četné účasti. Přehlížena práce organizací a zvolen nový pokladník na místo soudruha Jana Zoubka, kterého potkalo neštěstí. Přišel o pravou ruku a jen z toho důvodu se také pokladnictví vzdal. Byly mu vysloveny za jeho dlouholetou práci srdečné díky. Doufáme, že v tomto roce občané zdejší s větším pochopením budou přiblížeti k činnosti naší organizace a pochopení to projeví tím, že se přihlásí za členy a nebudou stát stranou. Dne 14. ledna pořádá Dělnická tělocvičná jednota pies. Žádáme o největší podporu tohoto podniku. V poslední době se u nás velkou měrou rozmnožily krádeže, které zdejší občanstvo, zvláště obchodníky, ohrožují. Četnictvo nemůže přijíti pachatelům na stopu. Ovšem, kdyby stávkovalo cihlářské dělnictvo, to by nestačilo obíhati závody. Noční pobudy nechají na pokoji.

(Zasláno.)

První zásilka argentinského masa

dojde počátkem ledna do Prahy. Ve Vídni si maso to chválí, ačkoliv polévka z něho je poněkud mdlá. Tomu se dá však lehce odpomoci dle tohoto návodu: Maso se vypere (nenechati ležeti ve vodě) a vloží ihned do vařící vody, ve které se již vše potřebné (zelenina atd.) nachází. Jakmile je maso měkké, přidá se nějaká zavářka, polévka se nechá povařit a před podáním na stůl okořenit se **několika kapkami Maggiho koření**. Polévka z argentinského masa, zlepšená tímto osvědčeným kořením, uspokojí i nejmilsanější jazyček.